

فیلم‌هایی که باید در جشنواره دید

برای گرم کردن تنور جشنواره...

دریا فوج پور همیشه چند هفته مانده به آغاز جشنواره فیلم فجر بازار شایعات و گمانه‌زنی‌های گوناگون درباره اسامی افراد و فیلم‌های شرکت‌کننده در این رخداد مهم سینمایی کشور داغ می‌شود. این اتفاق البته سال‌های دورتر بسیار شایع‌تر و فراگیرتر بود. فستیوال فجر در آن روزگاران به‌عنوان ویرترین سینمای ایران ایلد اکران حکم مرجعی را داشت برای اهالی و دوستداران سینما تا ترکیب فیلم‌های اکران سال آینده سینمای ایران را یک‌مواندایی پیش از آغاز سال جدید به تماشا بنشینند. آن‌روزها ترکیب فیلم‌ها و فیلمسازان شرکت‌کننده در هر دوره از جشنواره چنان کنجکاو برانگیز بود که رسانه‌ها از مدت‌قبل از آغاز جشنواره صفحات زیادی را به حدس و گمان‌ها و تحلیل اخبار و اطلاعات به‌دست‌آمده از مراجع رسمی درباره فیلم‌ها و فیلمسازان اختصاص می‌دادند. امروز اما پیش از یک‌دهه‌است جشنواره فیلم فجر خاصیت ویرترین گونگی خود را از دست داده است. دیگر این روزها شرکت در جشنواره تنها راه اکران یک فیلم در سال پیش‌پرو نیست. اما با وجود این کسادی آشکار جشنواره، باز هم جشنواره فجر

چنان جایگاه و قدر و قیمتی میان سینمادوستان دارد که با اشتیاق فهرست فیلم‌ها و حاضران و غایبان این رخداد معظم را انتظار کشیده و حدس و گمان‌های‌شان را در این باره با هم در میان بگذارند. چیزی مثل صف‌های همیشه جشنواره فجر که با اینکه سال‌هاست دیگر آن ازدحام و شروشور صف‌های دهه ۶۰ و ۷۰ را ندارد، اما باز هم بحث‌هایی که میان همان تماشاگران معدود نیز در برمی‌گیرد، رنگ‌وبوی آن سال‌ها را دارد...

در نگاهی از این زاویه به‌نظر می‌رسد جشنواره امسال، جشنواره‌ای کم‌پرهز از این‌ها نام‌های بزرگ باشند. با اینکه سال‌هاست نسل فیلمسازان کنجکاو برانگیز سینمای ایران تغییر کرده و به قولی سال‌هاست که بزرگان قدیمی این سینما در حد و اندازه‌شان نام‌شان کار نکرده و جور آنها را سینماگران جوان تازه از گردراه رسیده کشیده‌اند. اما هنوز هم جذابیت حضور بزرگان سنتی سینمای ایران چنان هست که همگان منتظر اعلام اسامی و آثار باشند تا بداندند آیا فیلمسازان محبوب سال‌های جوانی آنان در جشنواره امسال هستند یا نه. در نگاهی گذرا به اسامی

قاتل اهلی مسعود کیمیایی

مسعود کیمیایی تاکنون، پیش از جدیدترین فیلمش قاتل اهلی، ۲۸ فیلم ساخته که البته دو فیلم از این میان فیلم‌های نیمه‌بلند بوده‌اند. با این اوصاف خود این فیلمساز و البته دوستداران آثار او حضور این سینماگر بزرگ را در جشنواره فجر به‌کرات تجربه کرده‌اند. اما نکته‌ای که در این بین وجود دارد این است که انگار حضور کیمیایی در جشنواره فجر عادی نمی‌شود. او چه در زمان‌هایی که بهترین فیلم‌هایش را به جشنواره داده و چه سال‌هایی که آثار ضعیف‌ترش در فستیوال فجر به نمایش درآمده‌اند، همیشه در میان عوامل و عناصر رونق‌دهنده جشنواره جایگاه مهمی داشته و به‌نظر می‌رسد امسال هم در این قاعده‌استثنایی نباشد.

مسعود کیمیایی در صحبت درباره جدیدترین فیلمش گفته که «قاتل اهلی» هیچ شباهتی به آثار تاکنون ساخته‌شده‌اش ندارد. در واقع می‌توان گفت که کیمیایی به دوستدارانش این‌کد را داده که باید انتظار تماشای تصویری تازه از کیمیایی را داشته باشیم. این نکته البته در عین امیدبخش بودن، ترساننده نیز است. فراموش نکرده‌ایم که تاکنون هر زمان که کیمیایی درباره ساخت فیلمی متفاوت با کلیت آثارش سخن گفته، آثاری روانه پرده کرده که دوستدارانش را راضی نکرده است. «سر‌بازهای جمعه»، «محاکمه در خیابان»، «هتروپل» در سال‌های اخیر از زبان سازنده‌شان فیلم‌های متفاوتی قلمداد شده‌اند و تقریباً همه مخاطبان کیمیایی در این واقعیت که این‌س فیلم از ناموفق‌ترین آثار این سینماگر بزرگ و پاره‌امتحان‌س داده است، تردید ندارند. پس همین ابتدا باید دعا کنیم تفاوت موجود میان «قاتل اهلی» با دیگر ساخته‌های کیمیایی از جنس تفاوت‌های سه‌فیلمی نباشد که دوست و دشمن را ناامید کردند.

«قاتل اهلی» پس‌اند دیگر آثار سازنده‌اش درامی اجتماعی است؛ درامی اجتماعی که در تهران امروز می‌گذرد و قرار است واقع‌گرایانه، اجتماع این دوران را نگاه مولف‌ش روایت کند. «قاتل اهلی» که دانستن زندگی حاج‌قا دکتر جلال سروش با بازی پرویز پرستویی را روایت می‌کند و به گفته کیمیایی فیلم پرهزینه‌ای هم نیست، در سال‌های اخیر نخستین و تنها فیلم کیمیایی است که تهیه‌کننده دیگری پشت‌کار حضور داشته. در واقع بعد از فیلم سر‌بازهای جمعه که هدایت فیلم آن را تهیه کرده بود، بقیه آثار کیمیایی را در این سال‌ها خودش تهیه کرده. بنابراین شنبه‌شدن نام منصور لشگری قوچانی که پیش از این «خط‌مویزه» و «عصر بخندان» را با مصطفی کبیایی و «کوچه بی‌نام» و «هفت ماهگی» را با هانف علیمردانی کار کرده در نوع خودش کنجکاو برانگیز به‌نظر می‌رسد. فیلم در اسامی بازیگران نیز تفاوت عمده‌ای را با دیگر آثار فیلمساز در ۱۲-۱۰ سال اخیر نشان می‌دهد. یادمان نرفته که از «عتراف» به بعد نقش اصلی تمام فیلم‌های استاد را پسرش پولاد ایفا کرده و حالا شنیدن این خبر که نقش اصلی این فیلم را پرویز پرستویی در نخستین همکاری‌اش با کیمیایی برعهده دارد، «قاتل اهلی» را از این جنبه نیز جذاب می‌کند. در واقع از روزی که پولاد که حضورش فصل مشترک چند فیلم اخیر کیمیایی بوده در صفحه شخصی‌اش نوشت متأسفانه نمی‌توانم در فیلم تازه پدرم بازی کنم، چون قرارداد با یک پروژه بسته‌ام که مانع این همکاری در برینده شده و برخلاف میل باطنی‌ام در «قاتل اهلی» بازی نمی‌کنم؛ «قاتل اهلی» این کنجکاو را ایجاد کرد که محصل همکاری یکی از تحسین‌شده‌ترین بازیگران بعد از انقلاب با کارگردانی که همیشه بهترین بازی‌ها را از بازیگرانش گرفته، چه خواهد بود...

حضور فرهاد محمدی به‌عنوان مدیر فیلمبرداری دیگر تفاوت این فیلم با فیلم‌های قبلی کیمیایی است. فیلم‌های کیمیایی تا «هتروپل» توسط علیرضا زین‌دست و گاه کلاری گرفته می‌شدند و تورج منصوری پیش از فرهاد محمدی تنها موردی بود که در سال‌های اخیر کیمیایی به فیلمبرداری دیگری اعتماد کرده بود. حالا با این اوصاف باید دید اعتماد کیمیایی به این فیلم‌ساز جوان‌تر آیا برایش راضی‌کننده بوده یا دوباره به همکاری با فیلم‌سازان شناخته‌شده قدیمی باز خواهد گشت؟ به‌جز پرویز پرستویی؛ یگانه هنرگرا، امیر جدیدی، پرویز پورحسینی، لعیا زنگنه، حمیدرضا آذرنگ، امیرحسین رستمی، حمیدرضا آفاشار، رضاشیدپور، اکبر معززی، سعید پیردوست، شراره دولت‌نابی و یو باقاسمی دیگر بازیگران «قاتل اهلی» هستند. برای دین‌اینکه آیا کیمیایی توانسته به‌دوران موفقش بازگشته و فیلمی به‌همان اندازه راضی‌کننده خودش آورد یا نه تنها باید بیست و چند روز دیگر صبر کنیم، البته اگر «قاتل اهلی» به جشنواره برسد. اگر همه چیز دست خود مسعود کیمیایی بود، او که به‌عنوان یکی از حرفه‌ای‌ترین فیلمسازان این مرزومرض شناخته می‌شود، قطعاً فیلم را به جشنواره می‌رساند. اما حرف و حدیث‌هایی که درباره اختلافات کیمیایی و منصور لشگری قوچانی شنیده می‌شود - و با وجود معرفی فیلم در بین آثار پذیرفته‌شده، هنوز هم ظاهراً میان این دو اختلاف وجود دارد - موضوع را اندکی پیش‌بینی‌ناپذیر کرده است. به‌هر حال چاره‌ای نیست جز صبر و انتظار که چه خواهد شد...

سوفی و دیوانه مهدی گرم پور

جدیدترین ساخته مهدی گرم پور بعد از فیلم، پر سروصدا «پل چوبی» - که نتوانست انتظارات ایجادشده را پاسخگو در خور دهد. درام عاشقانه‌ای است با بازی امیرجعفری، محمدرضا شرفی‌نیا، سیامک صفری، الهیه حساری و سعید پورصمیمی که توسط گرم پور و مهدی سجاده‌چی نوشته شده است. «صوفی و دیوانه» که گفته می‌شود درون‌مایه‌ای فلسفی دارد، به این دلیل از آثار کنجکاو برانگیز امسال به‌شمار می‌آید که مهدی گرم پور آن را ساخته. این سینماگر که معمولاً پیش تولید و تولیدی در خوبر و پر سروصدا دارد، با اینکه زمان نمایش فیلم‌هایش معمولاً توغقات را برآورده نمی‌کند، اما به‌همان دلیل همواره جزو کارگردانان جذاب برای مطبوعات به‌شمار می‌آید. «صوفی و دیوانه» نیز از این قاعده‌استثنایی نیست. گرم پور تاکنون فیلم‌های «تولدی دیگر»، «چه کسی امیر را کشت»، «پهران: سیم آخر» و «پل چوبی» را ساخته و فیلم چه کسی امیر را کشت یکی از متفاوت‌ترین و بهترین فیلم‌های این سال‌ها محسوب می‌شود...

رگ خواب حمید نعمت‌الله

سال‌هاست که نعمت‌الله را به‌عنوان سینماگری می‌شناسیم که آثارش نه تنها ارزش دیدن که ارزش دنبال کردن دارند. فیلم‌هایی اجتماعی که البته متفاوت از جریان غالب آثار اجتماعی سینمای ایران هستند و چه از نظر داستان پردازی و چه شخصیت‌های داستانی آثار رنگ‌وبوی شخصی سازنده‌شان را دارند. «توتیک»، «بی‌پولی» و «ارایش» غلیظ با تفاوت‌هایی که با جریان سینمای اجتماعی ایران و نیز میان خودشان نشان می‌دهند، پیش‌بینی‌ناپذیر بودن حرکت نعمت‌الله در ساخته بعدی‌اش را بیشتر مورد تأکید قرار می‌دهند. از این نگاه «رگ خواب» نیز یکی از آثار کنجکاو برانگیز امسال است. فیلمی با داستانی زنانه که نقش اصلی‌اش را لیلیا حاتمیه همیشه در اوج بازی کرده، بازیگری که یک همکاری پرثمر با نعمت‌الله را نیز در فیلم بی‌پولی در کارنامه‌اش دارد. شنیده‌ها حاکی از این است که «رگ خواب» ملودرامی تلخ و گزنده شده و اینکه شایعات از محبوبیت فیلم میان هیأت انتخاب فیلم‌های جشنواره خبر می‌دهند، یعنی که تلخی فیلم‌نامیدکننده نیست؛ به عبارت بهتر آن رنگ‌وبوی نعمت‌اللهی را در این فیلم نیز می‌توان ردیابی کرد. به‌هر حال می‌دانیم که سیاست دوره‌های اخیر جشنواره فریبال دادن به فیلم‌های امیدبخش بوده است... علاوه بر لیلیا حاتمیه، کوروش تهامی و حمیدرضا آذرنگ دیگر بازیگران این فیلم هستند که معصومه بیات فیلم‌نامه‌اش را نوشته و خود نعمت‌الله تهیه‌کننده است. «رگ خواب» ابتدا با نام «مینا»، پروانه ساخت گرفته بود.

یک روز به خصوص همایون اسعدیان

با اینکه «طلا و مس» و «پوسیدن روی ماه» در سال‌های اخیر همایون اسعدیان را به‌عنوان فیلمساز محبوب سیاسیون به اصطلاح فرهنگ‌دوست معرفی کرده‌اند اما این فیلمساز کارکشته طیف متنوعی از آثار گوناگون را در کارنامه‌اش دارد. «پیش»، «شب رویاه»، «هرداقتایی» و... نشان از این دارند که اسعدیان از تجربه‌های تازه هراسی ندارد. دیدار این‌کس که شنیده‌شده «یک روز به خصوص» در مقایسه با فیلم‌های اخیر همایون اسعدیان فیلم متفاوتی است، بر کنجکاو مخاطب‌برای دیدن این فیلم بیشتر دامن زده می‌شود...

«یک روز به خصوص» درباره جوانی است که باید برای نجات جان خواهرش دست به انتخابی خاص بزند. این فیلم که گفته می‌شود در یک بیمارستان فیلمبرداری شده از بازی بازیگرانی چون مصطفی زمانی، پریناز ایزدیار، فرهاد اصلاتی و محسن کبیایی بهره‌مند است. کسانی که بخش‌هایی از فیلم را دیده‌اند ایفای نقش زمانی و اصلاتی را در این فیلم مورد اشاره قرار داده و تحسین می‌کنند. به‌هر حال اسعدیان نشان داده که چه در زمینه بازی گرفتن از بازیگران و چه در روایت داستان‌های متفاوت انسانی با ضرب‌آهنگ کندت‌تبحری خاص دارد و این خود به تنهایی می‌تواند کنجکاو برای دیدن جدیدترین ساخته این کارگردان را در جشنواره امسال فجر افزایش دهد...

فراری علیرضا داوودنژاد

سال‌هاست که دیگر خبری از داوودنژاد در جشنواره فیلم فجر نیست. او که زمانی با فیلم‌هایی چون «پیان»، «مصایب شیرین» و چندین فیلم دیگر چشم و چراغ جشنواره بوده، اکنون سال‌هاست سرش را به ساخت آثار تجربی متفاوت روغن مار گرم کرده و به این دلیل شنیده‌شده نام داوودنژاد به‌عنوان یکی از کارگردانی که فیلمش مورد پسند هیأت انتخاب قرار گرفته، خوشحال‌کننده است. «فراری» بازگشت داوودنژاد به جریان اصلی سینماست. فیلمی قه‌گو و مخاطب‌محور که طبق شنیده‌ها خوش ساخت و جذاب از کار در آمده است. اگر شنیده‌ها درباره «فراری» درست باشد باید گفت که پس از سال‌ها علیرضا داوودنژاد دوباره نگاه‌ها را در جشنواره امسال متوجه خودش خواهد کرد. اتفاقی که هم‌برای داوودنژاد هم بود برای کلیت سینمای ایران اتفاق دلپذیری است...

کاناپه گیانوش عیاری

عیاری هم سال‌هاست از سینما دور مانده. بعد از جنجال‌ها و درگیری‌های پیش آمده سر فیلم خانه پدری که در نهایت به توقیف آن فیلم منتهی شده این سینماگر برجسته سینمای آزاد سابق که شماری از بهترین فیلم‌های واقع‌گرای سینمای بعد از انقلاب را ساخته، پایه دلیل این که دیبکل و دماغ کار کردن نداشت پایه هر دلیل دیگری سال‌ها از سینما دور ماند تا امسال که گفته می‌شود با «کاناپه» یکی از بهترین فیلم‌هایش را به جشنواره امسال عرضه می‌کند. درباره «کاناپه» بایان که تاکنون خلاصه‌داستانی از طرف سازندگان اعلام نشده اما توجه به نام عیاری و ترکیب بازیگرانی متشکل از فرهاد آتیش، ابوالفضل پورعرب، بابک حمیدیان و یک چهره نوآمده آن‌روز فیلم‌های کنجکاو برانگیز امسال می‌کند. «کاناپه» ظاهراً پیش تولید شلوغ و پرسروصدایی هم داشته به‌نحوی که از ترکیب شهاب حسینی، ترانه علیدوستی و مهدی هاشمی به‌ترکیب فعلی رسیده. با اینکه عدای نیز آغاز فیلمبرداری شهرزاد ۲ را دلیل تغییر گروه بازیگران «کاناپه» می‌دانند. به‌هر حال «کاناپه» اگر به جشنواره برسد، قطعاً فیلمی خواهد بود که نگاه‌های زیادی به آن دوخته شده و این برای جشنواره غنیمتی است...

زیر سقف دودی پوران درخشنده

پوران درخشنده پیش از فیلم هیس... سینماگری کنجکاو برانگیز نبود. یکی بود در میان ده‌ها کارگردانی که انگار در دهه ۶۰ مانده بودند. اما آن فیلم نگاه‌ها را تغییر داد. به این دلیل هم هست که «زیر سقف دودی» که گفته می‌شود درباره طلاق عاطفی در خانواده‌هاست تا این حد انتظارات را باعث شده است. «زیر سقف دودی» که از بازی فرهاد اصلاتی در نقش اصلی بهره‌مند است، ظاهراً به سباق بیشتر فیلم‌های درخشنده ملودرامی اجتماعی است. همین هم انتظارات از این فیلم را بیشتر افزایش می‌دهد. درخشنده تاکنون نشان داده ملودرام‌ساز قابلی در حد اندازه سینمای ایران است و هر زمان بدون ادا و اطوارهای هنرمندانه خواسته یک ملودرام موثر بسازد، موفق شده است. باین دید باید «زیر سقف دودی» را در جشنواره دید تا ببینیم «هیس...» یک اتفاق بوده یا این که درخشنده واقعا و در یک دوره دیگر و یک سطح بالاتر در کارنامه‌اش شده است...

خفگی فریدون جیرانی

بعد از فیلم جنجالی «من مادر هستم» و فیلم «خواب‌ده‌ها» که انتظارات را برآورده نکرد، شنیده می‌شود فریدون جیرانی با «خفگی» دوباره بازگشته به روزهای اوجش. «خفگی» که مثل اغلب فیلم‌های جیرانی ملودرامی با مایه‌های جنایی است، با گروه بازیگران کنجکاو برانگیز و سناریویی جنایی که جیرانی نشان داده علاقه و تبحر خاصی به کار در آن حیطه دارد، می‌تواند یکی از گرم‌ترین روزهای جشنواره را رقم بزند. در «خفگی» که فیلم‌نامه‌اش را خود جیرانی نوشته، نویدمحمدزاده، الناز شاکر دوست، غلامحسین لطفی، ماهابا پتروسیان و پولاد کیمیایی ایفای نقش کرده‌اند و فیلمی می‌تواند یکی از بهترین آثار این نویسنده و کارگردان محبوب باشد. شنیده‌ها نیز خبر از این اتفاق می‌دهند و گفته می‌شود دوستداران ملودرام‌های اجتماعی در روز نمایش «خفگی» در جشنواره راضی از سالن خارج خواهند شد...

نگار امید جوان

امید جوان اصولاً آدمی غیرقابل پیش‌بینی است. این خصیصه در کارنامه سینمایی او نیز کاملاً هویداست. با اینکه امید جوان در سینما جایگاهی هم‌قدر اندازه کارنامه تلویزیونی‌اش ندارد اما به‌نظر می‌رسد بعد از موفقیت «پسر آدم دختر حوا» و «هرود آقایی ممنوع» برای حفظ جایگاه تازه‌یافته‌اش در سینما همان راه را ادامه داده و به ساخت کم‌دی دست بزند. اما آنگونه که شنیده‌شده، فضای چهارمین فیلم این بازیگر و کارگردان محبوب رطبی به فیلم‌های قبلی‌اش ندارد و «نگار» فیلمی معمایی - جنایی است. «نگار» را جواد فرحانی تهیه کرده و خود امید جوان و نگار جواهریان نقش‌های اصلی آن را ایفا کرده‌اند... «نگار» از همان زمان تولید فیلمی پرسروصدا بود که البته بیشتر جاروجنجال ایجادشده پیرامون این فیلم زندگی شخصی جوان را هدف گرفته بود. با تمام این اوصاف باشد، طبق شنیده‌ها فیلمی خوب و دلنشین شده و در انتخاب آن برای جشنواره، اجماع کاملی میان هیأت انتخاب وجود داشته است.

گشت ارشاد ۲ سعید سهیلی

جدیدترین ساخته سعید سهیلی آشکارا یک فیلم جشنواره‌ای نیست. این البته روند غالب فیلمسازی سعید سهیلی در دوره جدید فعالیت‌هایش بوده و به‌نظر نمی‌رسد به این زودی‌ها دست‌خوش تغییر شود. در واقع سهیلی که زمانی تندتند و اغلب خوش ساختش به دلیل عدم استقبال مخاطب پائینی خوش نمی‌یافتند، در دوره جدید فعالیت‌های سینمایی‌اش با ساخت «چرا چنگولی»، «گشت ارشاد» و «کلاشیکف» نشان داد تغییری اساسی در نوع نگاهش به سینما به‌وجود آمده و فروش میلیاری فیلم‌ها هم نشان داد. در این زمینه نیز کارش را خوب بلد است... «گشت ارشاد ۲» اثر سرت ادامه ماجراهای سه جوان گشت ارشاد باشد؛ چندسال بعد از ماجراهای فیلم اصلی و نیز بعد از بلاهایی که به‌خاطر ساخت این فیلم بر سر سهیلی آمد و کمترین اسپسش پایین کشیدن فیلمی بود که توانسته بود در مدت دو هفته حدود یک‌ونیم میلیارد تومان بفروشد. گروه بازیگران فیلم همان تیم گروه قبلی متشکل از حمید فرخ‌نژاد، سعید سهیلی و ساعد سهیلی هستند و سناریو را نیز مهدی محمدنژاد با به همراه خود سعید سهیلی نوشته‌اند. چنین به‌نظر می‌رسد که این فیلم ادامه‌ای باشد بر فروش‌های میلیاری آثار سهیلی و البته جنجال‌های دنباله‌داری که این فیلم‌ها باعث می‌شوند. شاید هم این جنجال‌ها از جشنواره کلید بخورد، نه باید منتظر ماند و دید...